

<https://helda.helsinki.fi>

Kou-lu-ti-lo-jen muu-tok-sel-la voi-daan tu-kea se-kä
opet-ta-jien et-tä op-pi-lai-den yh-teis-työ-tä

Reinius, Hanna

2022-06-02

Reinius , H 2022 , ' Kou-lu-ti-lo-jen muu-tok-sel-la voi-daan tu-kea se-kä opet-ta-jien et-tä
op-pi-lai-den yh-teis-työ-tä ' , Dimensio , Vuosikerta. 2022 . <
<https://dimensiolehti.fi/koulutilojen-muutoksella-voidaan-tukea-seka-opettajien-etta-oppilaiden-yhteistyota/>
>

<http://hdl.handle.net/10138/344510>

cc_by_nc_nd
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Koulutilojen muutoksella voidaan tukea sekä opettajien että oppilaiden yhteistyötä

Suomalainen koulumaailma kokee säännöllisten opetussuunnitelmauudistusten lisäksi vääjäämättä muitakin muutoksia, joista tässä artikkelissa kuvatut oppimisen tilojen muutokset koskettavat kaiken ikäisiä oppijoita ja heidän opettajiaan. Oppimisen tiloista puhuttaessa on syytä eritellä virtuaaliset ja fyysiset tilat toisistaan, vaikka ne usein kietoutuvatkin yhteen ja tiloja suunniteltaessa olisi hyvä huomioida vastavuoroisesti kummatkin. Tässä artikkelissa tuodaan esille miten fyysisten oppimistilojen muutos voi vaikuttaa opettajien ja oppilaiden yhteistyöhön, miten muuntojoustavat oppimisen tilat voidaan valjastaa tukemaan oppilaiden toimijuutta ja mitä vaaditaan, jotta oppimistilojen aiheuttama muutos opetuksessa saadaan kumuloitua koko työyhteisön toimintakulttuuriin.

Koulutilojen muutoksia käsittelevä tutkimus

Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että oppimisympäristöjen vaikutuksen tutkiminen on haastavaa, sillä muutokset ovat usein systeemisiä ja lopullista vaikuttavaa tekijää on vaikea selvittää (Sawers ym., 2016). Fyysisten opetustilojen muutosten on kuitenkin havaittu vaikuttavan opettajien tapaan opettaa (Beery ym., 2013) ja avoimen tilan kouluissa opettajien tekemä (yhteinen) suunnittelutyö nousee vahvemmin esille kuin perinteisissä koulurakennuksissa (Husu & Toom, 2016; Sigurðardóttir & Hjartarson, 2016). Kansainväliset tutkimukset painottavat koulujen toimintakulttuurin olevan monen asian kokonaisuus, johon fyysiset oppimisen tilat muodostavat yhden kulmakiven (Gislason, 2010). Oleellista onkin huomioida se, että fyysisten oppimistilojen muutos vaikuttaa koulun koko toimintakulttuuriin. Lisäksi tilojen vaikutusta oppilaisiin ei tule väheksyä. Tutkimukset osoittavat, että koulutilojen avoimuus voi lisätä oppilaiden motivaatiota ja tätä kautta parantaa oppimistuloksia, sillä oppilaille muodostuu suurempi vertailuryhmä, joka tukee oppimista (Prain ym., 2014). Lisäksi avoimien ja muuntojoustavien oppimisen tilojen on todettu tukevan oppilaiden itsesäätely- ja itseohjautuvuustaitojen kehittymistä (Charteris & Smardon, 2018; Gislason, 2010).

Kansainvälisessä tutkimuksessa käytetään muuntojoustavista tai avoimista oppimisen tiloista mm. termejä flexible learning spaces (FLS), innovative learning environments (ILE) tai open learning spaces (OLS). Tutkimusta tämän kaltaisista oppimisen tiloista ei ole Suomessa vielä kovin paljoa tehty, mutta lisää on varmasti odotettavissa, kunhan pandemiarajoitukset hellittävät ja tutkijoilla on taas pääsy kouluihin.



Kuva 1: MINTCollege, Wikimedia Commons, CC BY-SA

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3b/Peppermint_Room.jpg

Tutkimuksen konteksti ja osallistajat

Tätä tutkimusta varten kerättiin haastattelu- ja havainnointiaineisto jo muutama vuosi ennen koronapandemiaa. Tutkimus on toteutettu pääkaupunkiseudulla ala-asteen koulussa, joka oli rakennettu ja kalustettu pulpetittoman koulun periaatteita noudattaen. Ajatuksena pulpetittomassa koulussa ei ole hankkiutua pöydistä kokonaan eroon tai muuttaa tiloja isoiksi avutiloiksi, vaan rakentaa kouluun eri kokoisia, mallisia ja erilaisilla kalustusratkaisuilla toteutettuja oppimisen tiloja. Tässä kyseisessä koulussa oli mm. tiloja, joissa kalusteena toimivat säkkituolit tai jumppapallot, tiloja, joissa kalusteena oli liikuteltavia pöytiä ja tuoleja sekä tiloja, joiden pääasiallinen kaluste oli iso amfiteatterin mallinen sohvarakennelma. Kaikissa tiloissa oli myös tasaista alustaa koulutehtävien tekemiseen ja esimerkiksi iso sohvarakennelma tarjosi myös mahdollisuuden kirjojen ja koulutarvikkeiden levittämiseen, sillä sen istuinosat olivat tarpeeksi jämäkät ja tasaiset jopa yksittäisten monistepapereiden täyttämiseen.

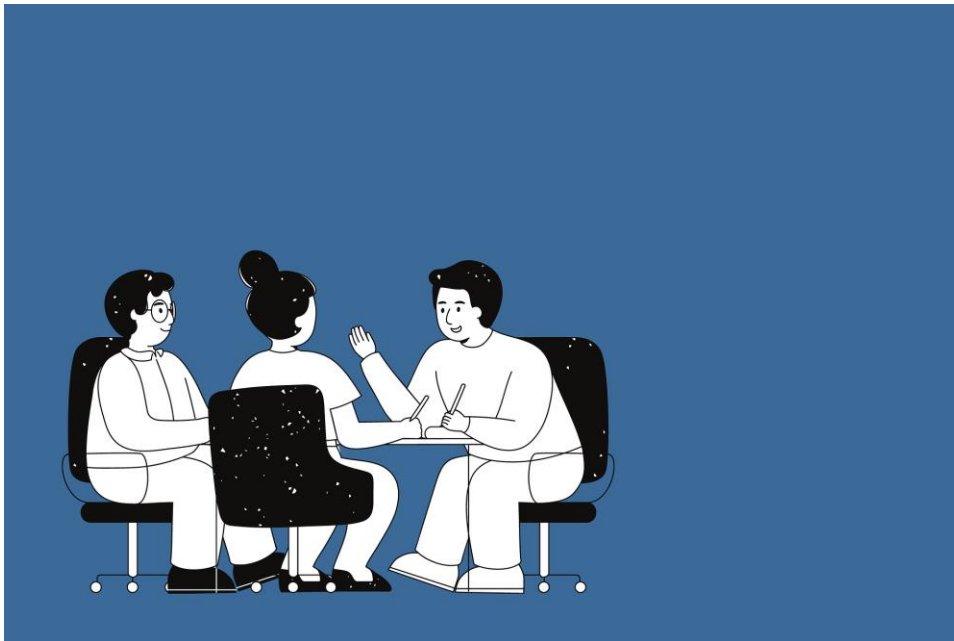
Tutkimuksen osallistujina olivat toisen vuosiluokan oppilaat ja opettajat. Havainnointijakso oli kestoltaan kolme viikkoa ja havainnointi keskittyi matematiikan, äidinkielen ja ympäristöopin tunteihin. Havainnoinnin lisäksi haastateltiin kummatkin luokkaa opettavat opettajat, eli luokanopettaja ja resurssiopettaja sekä hieman yli puolet oppilaista. Opettajien haastattelut olivat noin tunnin mittaisia yksilöhaastatteluja ja ne luotasivat laajasti opettajien kokemuksia pulpetittomassa koulussa. Oppilaiden haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina ja niiden kesto oli noin parikymmentä minuuttia. Myös oppilailta kysyttiin heidän kokemuksiaan ikätasolle soveltuvilla kysymyksillä.

Fyysisten oppimistilojen muutoksen vaikutus opettajien ja oppilaiden yhteistyöhön

Oppilaiden yhteistyö oli havainnoidussa luokassa normi. Lähes kaikki tehtävät tehtiin pareittain tai pienryhmissä ja opettajan piti erikseen mainita, jos jotakin oli tarkoitus tehdä yksin. Tämänkaltaisen toiminta ei toki vaadi erityisesti juuri tuon koulun kaltaista kalustusta, mutta luokan oma opettaja totesi haastattelussa, että kyllähän kevyempi kalustus tukee yhdessä tekemistä. Tilat siis tarjosivat helpomman mahdollisuuden oppilaiden yhteistyöhön, sillä kaikki kalustus (amfiteatterisohvaa lukuun ottamatta) oli helposti ja nopeasti siirrettävää.

Oppilaiden yhteistyö heijastui myös yhteisöllisyyden kasvuun ja kiusaamistilanteiden vähenemiseen. Koulun avoimet oppimisen tilat lasisine seinineen mahdollistivat sen, että muut luokat olivat ikään kuin lähempänä ja oppilaat kiinnittyivät isompaan yhteisöön. Myös aiemmat tutkimukset ovat tuoneet esille, että koulun tiloilla on vaikutusta kiusaamiseen ja että avoimet oppimisen tilat voivat vähentää kiusaamista (Grannäs & Frelin, 2017). Tämä ilmiö oli noussut esille tässäkin koulussa ja toinen haastatelluista opettajista painotti, että hän uskoi kiusaamistilanteiden lähentelevän nolaa, koska eri luokkien oppilaat olivat jatkuvasti vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Opettajat korostivat myös sitä, miten koulun tilat tukivat heidän yhteistyötään ja toisilta oppimista. Lasisten seinien takana oli väistämättäkin esillä kollegoille ja opettajien tuli helpommin jaettua ideoita toisten kanssa. Lisäksi tilojen käyttö vaati yhteissuunnittelua ja omien tuntisuunnitelmien avaamista toisille, mikä myös edisti osaamisen jakamista. Opettajat tässä koulussa olivat myös itse lisänneet yhteistyötään sopimalla viikoittaisesta suunnittelupalaverista, jossa kävivät läpi mm. tilojen käyttöä ja jakoivat samalla suunnitelmiaan seuraavan viikon opetuksesta.



Kuva 2: Elf-Moondance, Pixabay.com

https://cdn.pixabay.com/photo/2021/11/08/18/12/team-6779779_960_720.png

Muuntojoustavat oppimisen tilat oppilaiden toimijuutta tukemassa

Pulpetittoman koulun tilat tukivat yhteistyön lisäksi myös oppilaiden toimijuutta kuten muuntojoustavien oppimisen tilojen on todettu tekevän (Charteris & Smardon, 2018). Kumpikin haastateltu opettaja koki, että pöydät pitävät oppilaat liian paikoillaan ja että opettajien maastoutuminen opettajan pöydän taakse tekee opettajista vaikeammin lähestyttäviä. Opettajat korostivat, että koska oppilaat pystyivät itse vaikuttamaan siihen, missä työskentelevät, se tuki heidän toimijuuttaan ja tätä kautta oppimista. Nuoresta iästään huolimatta oppilaat osasivatkin nimetä sekä lempipaikkansa koulussa että ne paikat, joissa heidän oli helpointa keskittyä opiskeluun. Oppilaat osasivat myös eritellä eri oppiaineisiin soveltuvia paikkoja ja mainitsivat mm., että opiskelivat matematiikkaa mieluiten siinä tilassa, missä oli eniten pöytäpinta-alaa. Äidinkielen tunnit puolestaan sujuivat hyvin myös säkkituoleissa, erityisesti, jos tiedossa oli lukutunti. Säkkituolissa kun sai hyvän asennon ja keskittyminen näytti havainnointien perusteella olevan helppoa.

Työyhteisön toimintakulttuurin muutos

Tutkimuksen kohteena olleessa koulussa ei oltu ennen muuttoa yhdessä suunniteltu, miten koulun avoimia ja muuntojoustavia tiloja käytetään. Tämä johti siihen, että opettajat saattoivat halutessaan jättää huomioimatta kalustuksen mukanaan tuomat mahdollisuudet ja opettaa hyvin perinteisin menetelmin. Kummatkin haastatellut opettajat korostivatkin tilojen mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja sitä, miten tilat itsessään eivät luo uudenlaista toimintaa. Tilat siis mahdollistivat toimimisen eri tavalla kuin aiemmin, mahdollistivat yhteistyötä eri tavoin kuin aiemmin ja mahdollistivat oppilaiden toimijuuden vahvemman tukemisen.

Laajempi, koko työyhteisöä koskeva koulun toimintakulttuurin muutos vaatiikin tutkimusten mukaan (Gislason, 2018) pidemmän aikavälin suunnittelun ja työstämisen. Pidemmällä aikavälillä tarkoitetaan tässä yhteydessä vähintään kahta lukuvuotta. Pelkkä suunnittelu itsessään ei auta toimintakulttuurin muutokseen, jos siihen ei sitouteta koko henkilöstöä ja varata tarpeellista määrää aikaresursseja ja muuta oleellista organisatorista tukea. Lisäksi sitouttaminen itsessään pitäisi toteuttaa niin, että opettajien toimijuutta tuetaan ja he pääsevät vaikuttamaan jo suunnitteluvaiheessa (Gislason, 2018). Tämä tutkimusten esiin nostama seikka huomioidaan Suomessa tällä hetkellä entistä paremmin ja erityisesti uusia kouluja rakennettaessa koko työyhteisö otetaan useimmiten hyvissä ajoin mukaan pohtimaan koulun toimintakulttuurin potentiaalista muutosta.

Jos kiinnostuit lukemaan tarkemmin tutkimuksestamme pulpetittomasta koulusta ja koulutilojen muutosten vaikutuksesta opetukseen, oppimiseen ja työyhteisön toimintaan, niin löydät sen Learning Environments Research –lehden nettijulkaisusta (<http://link.springer.com/article/10.1007/s10984-020-09345-8>).

Kirjoittaja: Hanna Reinius, väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto

Artikkelin lähteenä oleva tutkimus:

Reinius, H., Korhonen, T. & Hakkarainen, K. (2021). The design of learning spaces matters: Perceived impact of the deskless school on learning and teaching. *Learning Environments Research*, 24(3), 339-354.

Muu lähdekirjallisuus:

Beery, T. A., Shell, D., Gillespie, G., & Werdman, E. (2013). The impact of learning space on teaching behaviors. *Nurse Education in Practice*, 13(5), 382–387.

Charteris, J., & Smardon, D. (2018). A typology of agency in new generation learning environments: Emerging relational, ecological and new material considerations. *Pedagogy, Culture & Society*, 26(1), 51–68.

Gislason, N. (2010). Architectural design and the learning environment: A framework for school design research. *Learning Environments Research*, 13, 127–145.

Gislason, N. (2018). The whole school: Planning and evaluating innovative middle and secondary schools. Kirjassa S. Alterator & C. Deed (Toim.), *School space and its occupation: Conceptualizing and evaluating innovative learning environments* (s. 187–201). Rotterdam: Sense.

Husu, J., & Toom, A. (2016). *Teachers and teacher education – Future pathways*. Helsinki, Finland: Ministry on Education and Culture.

Prain, V. (2014). *Adapting to teaching and learning in open-plan schools*. Sense.

Sawers, K., Wicks, D., Mvududu, N., Seeley, L., & Copeland, R. (2016). What drives pupil engagement: Is it learning space, instructor behavior or teaching philosophy? *Journal of Learning Spaces*, 5(2), 26–38.

Sigurðardóttir, A. K., & Hjartarson, T. (2016). The idea and reality of an innovative school: From inventive design to established practice in a new school building. *Improving Schools*, 19(1), 62–79.